

Afname van R/T-examens voor aanvragers van zweefvliegtuig, ballon- en paramotorvergunningen

1. Doel

Deze Information Notice beschrijft de gewijzigde organisatie van de R/T-examens voor zweefvliegtuig-, ballon- en paramotorpiloten.

Daarnaast biedt zij examinatoren een gemeenschappelijk kader voor de organisatie, afname en beoordeling van deze examens.

2. Het R/T-certificaat

Het beperkt certificaat van radiotelefonist voor een luchtvaartstation laat de houder toe de radio-installatie aan boord te bedienen en radiotelefonische communicatie te voeren. Het certificaat verleent op zich geen bijkomende operationele bevoegdheden of toegang tot bepaald luchtruim. De toepasselijke operationele en taalvaardigheidsvereisten blijven onverminderd van toepassing.

3. Organisatie van het R/T examen

Het beperkt certificaat van radiotelefonist voor een luchtvaartstation (R/T) wordt afgegeven door het BIPT aan kandidaten die geslaagd zijn voor een examen dat door het DGLV wordt georganiseerd.

Voor zweefvliegtuig-, ballon- en paramotorpiloten worden deze examens **niet langer centraal** door het DGLV afgenomen. Kandidaten kunnen hiervoor rechtstreeks contact opnemen met een door het DGLV gemachtigde examiner.

Voor PPL-, CPL-, ATPL- en ULM-piloten blijven de bestaande procedures ongewijzigd.

4. Gemachtigde examinatoren

Het R/T-examen kan worden afgenomen door een examiner die hiervoor door het DGLV is gemachtigd. De examiner kan uitsluitend R/T-examens afnemen binnen de categorie luchtvaartuig waarvoor hij of zij over geldige examiner privileges beschikt.

Met andere woorden: beschik je over geldige examiner privileges, een geldige ELP taalvaardigheidsbewijs van minstens niveau 4 en R/T-privileges, dan ben je automatisch gemachtigd om R/T-examens af te nemen voor kandidaten binnen diezelfde categorie.

De gemachtigde examinatoren zijn opgenomen onder het tabblad "R/T" in de lijst van instructeurs en examinatoren van het DGLV:

<https://mobilit.belgium.be/nl/documenten-en-statistieken/open-data/luchtvaart/instructeurs-en-examinatoren>

5. Doel van het R/T-examen

Het R/T-examen heeft tot doel na te gaan of de kandidaat radiotelefonie in een operationele luchtvaartcontext veilig en correct kan gebruiken.

De beoordelingscriteria in deze Information Notice moeten daarbij een voldoende uniforme beoordeling verzekeren, zonder het concrete verloop van ieder examen volledig vast te leggen.

De nadruk ligt daarbij op:

- de technische bediening van de radioapparatuur;
- de correcte toepassing van R/T-procedures;
- het gebruik van toepasselijke standaard R/T-fraseologie;
- het correct tot stand brengen en onderhouden van radiocommunicatie;
- het begrijpen en correct beantwoorden van berichten en instructies;
- het correct handelen in bijzondere of noodsituaties.

Voor paramotorpiloten breidt het slagen voor het R/T-examen de operationele bevoegdheden niet uit. Radiotelefoniekennis kan wel bijdragen aan de vliegveiligheid, onder meer bij het verkrijgen van vluchtinformatie en in uitzonderlijke, urgente of noodsituaties.

6. Referentiekader

Voor de operationele procedures en radiotelefonie wordt in het bijzonder verwezen naar Commission Implementing Regulation (EU) No 923/2012 (SERA) en de bijbehorende AMC en GM.

In het bijzonder is SERA Section 14 – Voice communication procedures relevant. Deze bepalingen behandelen onder meer:

- standaardfraseologie en het gebruik van plain language;
- spelling en uitspraak van cijfers;
- transmitting techniques;
- callsigns;
- radiotelephony procedures;
- transfer en changeover of communications;
- exchange of communications;
- communication watch;
- radio communication failure;
- blind transmission en relay;
- distress- en urgency communication.

SERA vormt hierbij het operationele referentiekader. Het is niet de bedoeling dat het R/T-examen wordt georganiseerd als een theoretische bevraging van afzonderlijke SERA-bepalingen.

7. Verloop van het examen

Het R/T-examen kan op de grond of tijdens een vlucht worden afgenomen, afhankelijk van de praktische en technische mogelijkheden. De examiner bepaalt de concrete vorm van het examen en kan daarbij gebruikmaken van realistische scenario's die aansluiten bij de categorie luchtvaartuig van de kandidaat.

Het R/T-examen wordt in het Engels afgenomen. Dit sluit aan bij de R/T-privileges die door het DGLV worden afgeleverd voor het gebruik van radiotelefonie in het Engels. Er wordt geen afzonderlijk theoretisch luik opgelegd. Beoordelingscriteria kunnen praktisch, via simulatie of door mondelinge bevraging worden beoordeeld.

Een examen op de grond kan bijvoorbeeld worden opgebouwd rond een fictieve vlucht of route, waarbij gebruik wordt gemaakt van een luchtvaartkaart en relevante vluchtinformatie. De examiner simuleert daarbij de betrokken ATS-eenheden en creëert verschillende communicatiemomenten.

Tijdens het scenario kan de kandidaat bijvoorbeeld worden gevraagd om:

- de toepasselijke ATS-eenheid en frequentie te bepalen;
- een initial call te maken;
- positie, hoogte en intenties door te geven;
- communicatie te voeren bij het naderen of doorkruisen van relevant luchtruim;
- ontvangen informatie of instructies te bevestigen of terug te lezen;
- van frequentie te veranderen;
- verduidelijking of herhaling te vragen;
- te reageren op een communicatiestoring;
- een urgency- of distress-situatie af te handelen.

De scenario's moeten worden aangepast aan de operationele context van zweefvliegtuigen, ballonnen of paramotors. Niet alle mogelijke procedures hoeven tijdens ieder examen aan bod te komen. Niet alle mogelijke procedures hoeven tijdens ieder examen praktisch aan bod te komen, voor zover de relevante beoordelingscriteria voldoende worden beoordeeld.

8. Evaluatiematrix

De examiner beoordeelt de kandidaat aan de hand van onderstaande competenties.

Competentie	Beoordelingscriterium	PASS	FAIL	N/A
1. Technische bediening radioapparatuur	Bedient de gebruikte radioapparatuur correct, waaronder aan/uit, volume, frequentieselectie en -wissel, monitoring en, waar van toepassing, headset/intercom en aansluiting van de apparatuur.	☐	☐	
2. Voorbereiding & contact	Bepaalt de juiste ATS-eenheid en frequentie, neemt tijdig contact op en gebruikt de juiste station identification en callsign.	☐	☐	
3. Standard R/T phraseology	Past de voorgeschreven standaard R/T-phraseology en procedures correct toe.	☐	☐	
4. Operational information	Geeft positie, hoogte/level, intenties en andere vereiste informatie correct en volledig door.	☐	☐	
5. Understanding & response	Begrijpt ATS-berichten, instructies en, waar van toepassing, clearances en reageert hier correct op.	☐	☐	
6. Readback & acknowledgement	Leest of bevestigt berichten terug waar dit vereist is en herkent en corrigeert eventuele verschillen.	☐	☐	
7. Airspace & communication procedures	Past de juiste communicatieprocedures toe in functie van het betrokken luchtruim en de operationele mogelijkheden en beperkingen van de betrokken categorie luchtvaartuig, met inbegrip van position reporting, frequency changes en het gebruik van beschikbare ATS- of FIS-diensten.	☐	☐	

8. Transmission technique	Gebruikt cijfers, spellingalfabet en callsigns correct en communiceert duidelijk, bondig en ondubbelzinnig.	☐	☐	
9. Misunderstanding & correction	Vraagt verduidelijking of herhaling en corrigeert berichten wanneer nodig met de daarvoor voorziene R/T-phrasology.	☐	☐	
10. Communication failure	Herkent een radio communication failure en past de toepasselijke basisprocedures correct toe, inclusief waar relevant blind transmission of relay.	☐	☐	
11. Urgency & distress	Maakt correct onderscheid tussen urgency en distress en past de procedures voor PAN PAN en MAYDAY correct toe.	☐	☐	
12. Transponder	Kent en gebruikt de relevante transponderprocedures en -codes correct. (Indien van toepassing op het betrokken luchtvaartuig)	☐	☐	☐
ALGEMENE BEOORDELING	Past de R/T-procedures gedurende het volledige examen zelfstandig, veilig en correct toe.	☐	☐	

9. Beoordeling

Het examen is in de eerste plaats een competentiebeoordeling. Een kleine of geïsoleerde afwijking van de standaardfraseologie hoeft daarom niet automatisch tot een onvoldoende te leiden wanneer de boodschap correct, duidelijk en ondubbelzinnig blijft en de veiligheid niet wordt beïnvloed.

De kandidaat moet aantonen dat hij radiotelefonie zelfstandig, veilig en procedureel correct kan toepassen.

Een FAIL is in het bijzonder aangewezen wanneer:

- een fout kan leiden tot een operationeel of veiligheidskritisch misverstand en de kandidaat deze niet tijdig herkent of corrigeert;
- de kandidaat essentiële informatie of instructies niet correct begrijpt;
- de kandidaat bij onduidelijkheid verder handelt zonder verduidelijking te vragen;
- essentiële communicatieprocedures niet gekend of correct toegepast worden;
- meerdere fouten samen aantonen dat de kandidaat onvoldoende competent is om zelfstandig veilige radiocommunicatie te voeren.

De examinerator beoordeelt de prestatie als geheel. Een afzonderlijke fout leidt niet automatisch tot een fail, tenzij deze de veilige en correcte radiocommunicatie in het gedrang brengt.

10. Categorie-specifieke scenario's

De onderstaande scenario's vormen een leidraad voor de afname van het R/T-examen. De examinerator kan het concrete verloop aanpassen, voor zover de relevante beoordelingscriteria aan bod komen.

- Voor een **zweefvliegtuig-kandidaat** kan bijvoorbeeld worden gewerkt met communicatie tijdens vertrek, lokale zweefactiviteiten, positierapportering, contact met FIS/ATS, passage door relevant luchtruim en aankomst.
- Voor een **ballonpiloot** kunnen onder meer positie, hoogte, intenties, communicatie met relevante ATS-eenheden, nadering van gecontroleerd luchtruim en de communicatie bij de landing aan bod komen, met inbegrip van het informeren van de betrokken ATS-eenheid over de landing.
- Voor een **paramotorpiloot** kan een eenvoudige VFR-route worden gebruikt met vertrek, en-routecommunicatie, positierapportering, passage nabij relevant luchtruim en aankomst. **Het scenario mag geen vlucht door een CTR omvatten.**

In ieder scenario kan de examiner daarnaast een onverwachte of bijzondere situatie introduceren om na te gaan of de kandidaat de toepasselijke radioprocedures ook buiten een vooraf ingestudeerd standaardverloop kan toepassen.

11. Administratieve afhandeling

Na het examen bezorgt de examiner het ingevulde en ondertekende examenformulier aan de kandidaat.

De kandidaat bezorgt vervolgens het examenformulier, samen met een kopie van zijn of haar identiteitsdocument, per e-mail aan **bcaa.lic.dir@mobilit.fgov.be**.

Bij een positief examenresultaat bezorgt het DGLV aan de kandidaat het vereiste document waarmee het beperkt certificaat van radiotelefonist bij het BIPT kan worden aangevraagd.

R/T EXAMINATION REPORT AND APPLICATION

Zweefvliegtuig – Ballon – Paramotor				
Naam:		Voornaam:		
Vergunningsnummer (indien beschikbaar):		Categorie examen: ☐ SPL ☐ Ballon ☐ Paramotor		
Naam examiner:		Examiner certificate/reference number:		
Datum examen:				
Competentie	Beoordelingscriterium	PASS	FAIL	N/A
1. Technische bediening radioapparatuur	Bedient de gebruikte radioapparatuur correct, waaronder aan/uit, volume, frequentieselectie en -wissel, monitoring en, waar van toepassing, headset/intercom en aansluiting van de apparatuur.	☐	☐	
2. Voorbereiding & contact	Bepaalt de juiste ATS-eenheid en frequentie, neemt tijdig contact op en gebruikt de juiste station identification en callsign.	☐	☐	
3. Standard R/T phraseology	Past de voorgeschreven standaard R/T-phraseology en procedures correct toe.	☐	☐	
4. Operational information	Geeft positie, hoogte/level, intenties en andere vereiste informatie correct en volledig door.	☐	☐	
5. Understanding & response	Begrijpt ATS-berichten, instructies en, waar van toepassing, clearances en reageert hier correct op.	☐	☐	
6. Readback & acknowledgement	Leest of bevestigt berichten terug waar dit vereist is en herkent en corrigeert eventuele verschillen.	☐	☐	
7. Airspace & communication procedures	Past de juiste communicatieprocedures toe in functie van het betrokken luchtruim en de operationele mogelijkheden en beperkingen van de betrokken categorie luchtvaartuig, met inbegrip van position reporting, frequency changes en het gebruik van beschikbare ATS- of FIS-diensten.	☐	☐	
8. Transmission technique	Gebruikt cijfers, spellingalfabet en callsigns correct en communiceert duidelijk, bondig en ondubbelzinnig.	☐	☐	
9. Misunderstanding & correction	Vraagt verduidelijking of herhaling en corrigeert berichten wanneer nodig met de daarvoor voorziene R/T-phraseology.	☐	☐	
10. Communication failure	Herkent een radio communication failure en past de toepasselijke basisprocedures correct toe, inclusief waar relevant blind transmission of relay.	☐	☐	

11. Urgency & distress	Maakt correct onderscheid tussen urgency en distress en past de procedures voor PAN PAN en MAYDAY correct toe.	☐	☐	
12. Transponder	Kent en gebruikt de relevante transponderprocedures en -codes correct. (Indien van toepassing op het betrokken luchtvaartuig)	☐	☐	☐
ALGEMENE BEOORDELING	Past de R/T-procedures gedurende het volledige examen zelfstandig, veilig en correct toe.	☐	☐	

Ik bevestig dat bovenvermelde kandidaat het R/T-examen heeft afgelegd overeenkomstig Information Notice F-ACL/02/2026.

Handtekening examiner:

Bij een positief examenresultaat bezorgt de kandidaat dit volledig ingevulde en ondertekende formulier, samen met een kopie van het identiteitsdocument, aan **bcaa.lic.dir@mobiliteit.fgov.be**.

Het DGLV bezorgt vervolgens het vereiste document voor de aanvraag van het beperkt certificaat van radiotelefonist bij het BIPT.